

ІІ НАУКОВА ІСТОРІЯ

*Серія інтерв'ю до Міжнародного дня
жінок і дівчат у науці*

Наталія Ічанська

*кандидат фізико-математичних наук, доцент,
завідувачка кафедри вищої та прикладної математики
Національного університету "Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка"*

Сфера наукових досліджень:

груповий аналіз диференціальних рівнянь, математичне моделювання.

Цитата, якою науковиця керується в житті або науці:

«Не зупинятися і рухатися вперед, навіть коли шлях складний – бо саме тоді відкриваються нові горизонти»

Шлях у науку

Як почалася ваша історія в науці?

Моя історія в науці розпочалася у 1995 році, коли я закінчила Харківський університет (нині – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна), механіко-математичний факультет, науково-педагогічне відділення. Я отримала кваліфікацію математика, викладача математики та інформатики. Під час вручення дипломів мені запропонували роботу в Харківському авіаційному інституті – там саме відкривалося нове перспективне відділення й активно залучали молодих науковців. Я вже була готова подати документи, але тоді у моєму житті з'явився дуже важливий голос – голос мого тата. Він запропонував інший шлях: повернутися до Полтави й спробувати реалізувати себе вдома. Його слова я пам'ятаю й досі: «У Харкові багато університетів, а хто ж повертатиметься додому? Давай спробуємо знайти себе і в Полтаві». Я відповіла просто: «Давай». Уже наступного дня ми завітали на кафедру вищої математики Полтавського технічного університету, де активно розвивалися два наукові напрями, одним із яких були симетрійні методи. Саме цим напрямом керував Микола Іванович Серов. Знайомство з ним стало для мене вирішальним – воно розвіяло всі сумніви й фактично стало початком мого наукового життя.

Чому саме математика / ваша галузь?

Математика подобалася мені з дитинства. Мені надзвичайно пощастило зі шкільною вчителькою – Ніною Василівною Негруб, простою сільською вчителькою, яка щиро любила математику й свою справу. Я навчалася в Опішнянській середній школі № 1 (Полтавський район), і саме вона змогла не просто навчити, а зацікавити предметом. Ніна Василівна вміла пробуджувати інтерес до математики: її завдання ніколи не були формальними, серед них завжди було «завдання-сюрприз» – нестандартне, цікаве, таке, що змушувало мислити.

Велику роль у моєму виборі відіграв і тато. Він мав ґрунтовні знання з математики та фізики, працював інженером і був добре підготовлений у фундаментальних науках. Його приклад, підтримка й ставлення до знань як до цінності дуже мене мотивували.

Паралельно, починаючи з шостого класу, я навчалася у заочній юнацькій фізико-математичній школі при Харківському університеті. Майже всі канікули проходили саме там: це були і заняття, і іспити, і екскурсії до університетських лабораторій. Саме тоді я остаточно відчула, що математика – це не просто шкільний предмет, а мій шлях.

Чи був момент, коли ви сумнівалися, що це «ваше»?

Ні. Не було.

Хто або що найбільше підтримало вас на старті?

Цією людиною став мій науковий керівник – Серов Микола Іванович. Він зачарував мене своєю щирою любов'ю до науки, працелюбністю та особливим ставленням до наукової роботи. Те, як він проводив наукові семінари для аспірантів і як працював зі своїми здобувачами, було справді взірцевим. Він уміє надихати, формувати культуру наукового мислення та відповідальне ставлення до досліджень. Часто розповідав про свого наукового керівника – Фушича Вільгельма Ілліча, видатного вченого, чий науковий стиль і принципи значною мірою вплинули і на нього самого. На жаль, особисто познайомитися з Вільгельмом Іллічем мені не довелося, але через розповіді мого наукового керівника його школа стала для мене живою і надзвичайно близькою. Під час підготовки до захисту дисертації в Інституті математики НАН України я мала честь спілкуватися з багатьма її представниками – кожна зустріч зміцнювала мої знання і надихала рухатися вперед. Особлива подяка Роману Омеляновичу Поповичу за цінні поради та підтримку на цьому шляху.

Виклики

З якими труднощами ви стикалися як жінка в науці?

Встигати все, не загубитися серед численних ролей та обов'язків і, особливо зараз, під час війни, не зупинятися.

Чи доводилося вам доводити свою компетентність більше, ніж колегам-чоловікам?

Загалом – ні. Я не відчувала потреби постійно доводити свою професійну компетентність більше, ніж колеги-чоловіки. Хоча іноді траплялися ситуації, які з часом згадуються з легкою іронією. Одна з них сталася після мого виходу з декретної відпустки. Я – мама трьох дітей і тоді подавалася на конкурс на посаду доцента. На той момент у мене вже був достатній перелік наукових публікацій, і я повністю відповідала всім вимогам. Перед конкурсом потрібно було пройти факультетську комісію. Комісія складалася виключно з чоловіків, і обговорення виявилось дуже коротким. Воно почалося і закінчилося фразою: «Давайте дамо рекомендацію цій мамочці». А я так хвилювалася, готувалася до цієї комісії. Я тоді лише подумки відзначила, що моя наукова біографія є значно довшою за це обговорення.

Чи маєте ви синдром самозванця. Якщо так, то як ви з ним справляєтеся?

Іноді відчуваю, але фокус на роботі та підтримка колег допомагають залишатися впевненою і рухатися вперед.

Який найскладніший момент у кар'єрі ви вже пройшли?

Ще зарано говорити про це. Як казав Альберт Ейнштейн: «Життя – як їзда на велосипеді: щоб зберегти рівновагу, потрібно рухатися вперед».

Баланс у житті

Як ви поєднуєте науку з особистим життям?

Мені надзвичайно пощастило з чоловіком. Він підтримує мене на кожному кроці – і навіть у моменти, коли я сумніваюся, він ніколи не сумнівається. Завдяки цьому я можу повністю зосередитися на роботі й науці, а вдома ми разом «розв'язуємо» всі побутові рівняння.

Чи реально «мати все» – і кар'єру, і сім'ю?

Так, реально.

Що допомагає не вигорати?

Мене підзаряджує сім'я, подорожі, але найбільше – робота з молоддю. Українські студенти креативні, позитивні й непередбачувані, і з ними наука завжди відчувається живою та цікавою.

Успіх і мотивація

Яким досягненням ви найбільше пишаєтеся?

Пишаюся дисертацією, роботою зі студентами, досягненнями дітей і нашою країною. Можна сказати так: наука, сім'я і держава – три «рівняння», які складають моє життя і роблять його повним.

Що для вас означає успіх у науці?

Займатися цікавою роботою, надихатися спілкуванням з колегами та студентами, відкривати нові горизонти. Можна сказати так: наука – нескінченне дослідження світу, а я просто намагаюся не загубитися серед цікавих задач!

Який міф про жінок у STEM ви хотіли б зруйнувати?

Міф, який хочу зруйнувати: нібито жінка в STEM не здатна на великі досягнення. Насправді жінка може все! Головне – щоб їй було цікаво, і тоді її голос і ідеї завжди будуть почуті.

Послання майбутнім науковицям

Що б ви сказали собі 10 років тому?

Мабуть, я сказала б собі: не стресуй і отримуй задоволення від процесу. У науці результати важливі, але колись ти обов'язково згадаєш себе у самому процесі – і це теж цінно.

Яку пораду дали б дівчатам, які бояться йти в науку?

Не бійтеся шукати себе! Наука завжди цікава і здатна здивувати навіть тих, хто думає, що все вже знає.

Чому жінкам важливо бути видимими в науковому просторі?

Наука не має гендерних обмежень. Видимість жінок надихає інших, створює приклади для наслідування і допомагає формувати середовище, де цінуються таланти та ідеї, а не стереотипи.